

Sygn. akt II UK 368/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maciej Pacuda

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku J. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o prawo do świadczenia przedemerytalnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 3 września 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 24 maja 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 2 września 2017 r. zmienił zaskarżoną przez wnioskodawczynię J. S. decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 17 stycznia 2017 r., odmawiającą wnioskodawczynie prawa do świadczenia przedemerytalnego z uwagi na niespełnienie tej przesłanki przyznania

świadczenia, jaką w świetle art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 2173 ze zm.; dalej także jako „ustawa”), jest zarejestrowanie się w powiatowym urzędzie pracy w terminie nieprzekraczającym 30 dni od ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy i przyznał wnioskodawczyni prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 17 sierpnia 2016 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawczyni, urodzona w dniu 23 września 1958 r., ukończyła wymagany w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych wiek oraz posiada okres uprawniający do emerytury wynoszący dla kobiet co najmniej 20 lat. W okresie od dnia 1 września 2009 r. do dnia 30 września 2015 r. (nieprzerwanie przez 5 lat) pobierała rentę z tytułu niezdolności do pracy. Wnioskodawczyni jest zarejestrowana jako osoba bezrobotna od dnia 16 lutego 2016 r. z prawem do zasiłku dla bezrobotnych do dnia 14 lutego 2017 r., co wynika z zaświadczenia Powiatowego Urzędu Pracy w G. z dnia 17 lutego 2016 r. Z kolei zaświadczenie z dnia 16 sierpnia 2016 r. potwierdza, że wnioskodawczyni, której w dniu 14 sierpnia 2016 r. upłynął 180-dniowy okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych, w okresie pobierania tego zasiłku nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2019 r., poz. 1482) albo zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych. Wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego wnioskodawczyni złożyła w organie rentowym w dniu 16 sierpnia 2016 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. W ocenie Sądu Okręgowego wnioskodawczyni spełniła warunek przyznania świadczenia przedemerytalnego wynikający z art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy, tj. zarejestrowała się we właściwym powiatowym urzędzie pracy w ciągu 30 dni od ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Zdaniem Sądu Okręgowego termin 30 dni należało liczyć od przyznania wnioskodawczyni prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na okres od dnia 1 października 2013 r. do dnia 30 września 2015 r., a więc od dnia otrzymania przez nią decyzji organu rentowego z dnia 26 stycznia 2016 r. przyznającej jej prawo do renty z tytułu częściowej

niezdolności do pracy. To zaś nastąpiło w wykonaniu prawomocnego wyroku przyznającego wnioskodawczyni prawo do renty. Ustanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych następuje z ostatnim dniem okresu, na który przyznano świadczenie rentowe, zaś w sytuacji, gdy ubezpieczony dochodzi jej ustalenia na dalszy okres, z dniem uprawomocnienia się decyzji odmawiających prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 września 2014 r., II UK 562/13 (LEX 1541255), wyjaśnił, że racjonalna wykładnia pojęcia „dzień ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy” (art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych), skłania do powiązania tej przesłanki z ustalonym w ustawie porządkiem dochodzenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Oznacza to, że w sytuacji, gdy ubezpieczony nie wystąpi o ustalenie prawa do tego świadczenia na dalszy okres, dzień ustania prawa do renty jest tożsamy z upływem okresu, na jaki przyznano to świadczenie (art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna). Jeżeli natomiast ubezpieczony uruchomi tryb zmierzający do przyznania świadczenia na dalszy okres, to dzień ustania prawa do renty nie nastąpi. A zatem do czasu rozstrzygnięcia sporu, czyli do czasu uprawomocnienia się decyzji odmawiającej przyznania prawa do renty na dalszy okres nie można stwierdzić, że prawo do renty ustało w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy. Ustanie prawa do renty w takim przypadku następowałoby z dniem, w którym decyzja odmowna stała się ostateczna i nie została zaskarżona do sądu albo z tym dniem, w którym wyrok oddalający odwołanie od decyzji odmawiającej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy stał się prawomocny.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że sądowe postępowanie odwoławcze w przedmiocie badania prawidłowości decyzji odmawiającej wnioskodawczyni dalszego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy od dnia 1 października 2013 r. zakończyło się dopiero wydaniem przez Sąd Apelacyjny w (...) w dniu 25 listopada 2015 r. (III AUa (...)) prawomocnego wyroku. To organ rentowy kontynuował postępowanie, wnosząc apelację od wyroku Sądu Okręgowego przyznającego wnioskodawczyni prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, co

przedłużyło moment prawomocnego rozstrzygnięcia sporu. Wnioskodawczyni nie miała wpływu na bieg tego postępowania, przy czym nie była obecna na rozprawie w dniu ogłoszenia wyroku Sądu Apelacyjnego, zaś wyrok wraz z uzasadnieniem otrzymała na swój wniosek w dniu 4 stycznia 2016 r. W dniu 26 stycznia 2016 r. organ rentowy wykonał prawomocny wyrok, wydając decyzję o przyznaniu wnioskodawczyni renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 1 października 2013 r. do dnia 30 września 2015 r. Zatem, mimo zakończenia postępowania sądowego w dniu 25 listopada 2015 r., wnioskodawczyni ostatecznie uzyskała decyzję organu rentowego przyznającą jej świadczenie na zamknięty już okres w dniu 1 lutego 2016 r. Skoro więc zarejestrowała się w Powiatowym Urzędzie Pracy w G. w dniu 16 lutego 2016 r., to dochowała terminu do dokonania rejestracji, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, tj. 30 dni od dnia ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Zdaniem Sądu Okręgowego nie można obarczać wnioskodawczyni konsekwencjami błędnych rozstrzygnięć organu rentowego bowiem następce ustalenie prawa do renty wynikało z wadliwości uprzednio wydanej decyzji organu rentowego z dnia 5 listopada 2013 r., odmawiającej przyznania tego świadczenia. Ustalenie w tych okolicznościach braku podstaw do przyznania świadczenia przedemerytalnego kłóciłoby się z elementarnym poczuciem sprawiedliwości.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...), po rozpoznaniu apelacji organu rentowego, wyrokiem z dnia 24 maja 2018 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie (pkt 1) oraz zasądził od wnioskodawczyni na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2).

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, jednak na jego podstawie poczynił błędne ustalenia prawne, co skutkowało naruszeniem przepisów prawa materialnego i niewłaściwą subsumcją ustaleń faktycznych pod odpowiednie dyspozycje przepisów prawa materialnego. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie, która zarejestrowała się we właściwym powiatowym urzędzie pracy w ciągu 30 dni od dnia ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, pobieranej nieprzerwanie przez okres co

najmniej 5 lat, i do dnia, w którym ustało prawo do renty, ukończyła co najmniej 55 lat - kobieta oraz 60 lat - mężczyzna i osiągnęła okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn. Regulacja prawna ubezpieczenia społecznego ma charakter regulacji ścisłej, na którą składają się normy bezwzględnie obowiązujące. Uzyskanie prawa do świadczenia przedemerytalnego przez osobę ubezpieczoną zostało uzależnione od spełnienia określonych przesłanek, których realizacja musi nastąpić w określonym porządku chronologicznym, między innymi wówczas, gdy w ciągu 30 dni od dnia ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, pobieranej nieprzerwanie przez okres co najmniej 5 lat, osoba ubezpieczona zarejestruje się jako bezrobotna. Odnosząc się do poglądu Sądu Najwyższego zawartego w wyroku z dnia 23 września 2014 r., II UK 562/13, do którego odwołał się Sąd pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny podkreślił, że wprawdzie - w razie uruchomienia trybu zmierzającego do przyznania świadczenia na dalszy okres - do czasu rozstrzygnięcia sporu, czyli do czasu uprawomocnienia się decyzji odmawiającej przyznania prawa do renty na dalszy okres nie można stwierdzić, że prawo do renty ustało w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy. Ustanie prawa do renty w takim przypadku następowałoby z dniem, w którym decyzja odmowna stała się ostateczna i nie została zaskarżona do sądu ubezpieczeń społecznych albo z dniem, w którym wyrok oddalający odwołanie stał się prawomocny. Inaczej sytuacja przedstawia się natomiast w przypadku zmiany - na skutek wydanego przez sąd wyroku - decyzji organu rentowego, co miało miejsce w niniejszej sprawie. Poza sporem pozostawało, że wnioskodawczyni pobierała rentę z tytułu niezdolności do pracy od dnia 1 września 2009 r. do dnia 30 września 2013 r. Decyzją z dnia 5 listopada 2013 r. organ rentowy odmówił jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres. W związku z wniesionym odwołaniem Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 24 lutego 2015 r. zmienił zaskarżoną przez wnioskodawczynię decyzję i przyznał jej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 października 2013 r. do dnia 30 września 2015 r. Apelacja organu rentowego została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 25 listopada 2015 r., który jest prawomocny z chwilą ogłoszenia. Tym samym termin 30 dni na zarejestrowanie się w powiatowym urzędzie pracy biegł już od dnia następnego po uprawomocnieniu się tego wyroku i

upływał z dniem 25 grudnia 2015 r. Natomiast wnioskodawczynie zarejestrowała się w powiatowym urzędzie pracy dopiero w dniu 16 lutego 2016 r. Ustaleń tych nie zmienia to, że nie była ona obecna na ogłoszeniu wyroku, zaś odpis wyroku wraz z uzasadnieniem otrzymała w dniu 4 stycznia 2016 r. Z akt sprawy wynika bowiem że była ona zawiadomiona o terminie rozprawy odwoławczej, co oznacza, że co najmniej od dnia 25 listopada 2015 r. mogła i powinna - w nieprzekraczalnym terminie 30 dni - złożyć we właściwym powiatowym urzędzie pracy wniosek o zarejestrowanie jej w charakterze osoby bezrobotnej. Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie rejestracji bezrobotnych i poszukujących pracy (Dz.U. z 2012 r., poz. 1299) osoba ubiegająca się o zarejestrowanie jako bezrobotny albo poszukujący pracy w trybie określonym odpowiednio w § 2 ust. 1 pkt 1 albo ust. 2 pkt 1 przedkłada do wglądu pracownikowi powiatowego urzędu pracy dokonującemu rejestracji, między innymi świadectwa pracy i inne dokumenty niezbędne do ustalenia jej uprawnień przysługujących na podstawie przepisów ustawy. Wobec tego obowiązkiem wnioskodawczynie było złożenie w powiatowym urzędzie pracy wniosku o zarejestrowanie jej w charakterze osoby bezrobotnej wraz z odpisem wyroku, z którego wynikało, na jaki okres zostało jej przyznane prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Gdyby dołączony dokument okazał się niewystarczający, urząd pracy mógł zwrócić się o uzupełnienie wniosku, co jednak pozostałoby bez wpływu na datę jego złożenia. Wnioskodawczynie takiego wniosku nie złożyła w terminie 30 dni od daty otrzymania wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) wraz z uzasadnieniem. A skoro przekroczyła nieprzywracalny termin, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, to nie spełniła kumulatywnie wszystkich przesłanek warunkujących przyznanie prawa do tego świadczenia.

Wnioskodawczynie zaskarżyła w całości wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, wnosząc o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania we wszystkich instancjach.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego:

1) art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych w związku z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, przez błędną wykładnię pojęcia „ustanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy” bowiem Sąd drugiej instancji przyjął za moment ustania tego prawa dzień uprawomocnienia się wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 25 listopada 2015 r. (III AUa (...)) podczas gdy zgodnie z dyrektywami wykładni oraz w świetle zasady informowania ubezpieczonego, pojęcie to powinno być pojmowane jako dzień, w którym dokonana została ostatnia czynność organu skutkująca faktyczną utratą prawa uprawnionego do renty z tytułu niezdolności do pracy;

2) art. 118 ust. 1 w związku z art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej polegające na pominięciu, że organ rentowy miał obowiązek wydania decyzji w przedmiocie ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w terminie 30 dni od dnia wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, tj. że organ rentowy powinien wydać tę decyzję w terminie do dnia 25 grudnia 2015 r., czego nie uczynił, co skutkowało zarejestrowaniem się przez wnioskodawczynię we właściwym powiatowym urzędzie pracy w dniu 16 lutego 2016 r. - niezwłocznie po doręczeniu rzeczowej decyzji - to jest w ocenie Sądu drugiej instancji w terminie uchybiającym terminowi określonemu w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy, a uchybienie to niewątpliwie wpłynęło w sposób istotny na wynik sprawy.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono występowaniem istotnego zagadnienia prawnego wymagającego jednoznacznego określenia, jak należy rozumieć pojęcie „ustanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy” zawarte w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych oraz oczywistą zasadnością skargi, jako że rozpoznawana sprawa stanowi następstwo działania organu rentowego, który naruszył swój konstytucyjny obowiązek informowania ubezpieczonego o jego uprawnieniach i obowiązkach z nimi związanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej uzasadniają jej wniosek o uchylenie wyroku, ponieważ doszło do naruszenia prawa materialnego przy ferowaniu zaskarżonego

wyroku. W rozpoznawanej sprawie w pierwszej kolejności wskazać trzeba, że zakres kognicji Sądu Najwyższego wyznaczają zarzuty podniesione w ramach kasacyjnej podstawy naruszenia prawa materialnego, ponieważ do przepisów prawa materialnego należy zaliczyć zarzut naruszenia art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych oraz art. 118 ust. 1 w związku z art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej. Dotyczą one przede wszystkim pytania o początek biegu 30-dniowego terminu, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy na zarejestrowanie się we właściwym powiatowym urzędzie pracy, liczonego od dnia ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Zarejestrowanie się w tym terminie jest podstawowym warunkiem uzyskania prawa do świadczenia przedemerytalnego przez osobę uprawnioną do niego na skutek utraty źródła utrzymania w postaci renty z tytułu niezdolności do pracy pobieranej nieprzerwanie przez okres co najmniej 5 lat i spełniającą pozostałe warunki w postaci odpowiedniego wieku i stażu ubezpieczeniowego. Dzień ustania prawa do renty wyznacza zatem moment graniczny. Stąd do tego dnia powinno spełnić się kryterium ukończenia wieku (55 lat dla kobiet), warunek stażowy (posiadanie 20 lat uprawniających do emerytury), a także przesłankę pobierania nieprzerwanie przez okres 5 lat renty z tytułu niezdolności do pracy. Wykluczone jest późniejsze uzupełnienie przez ubezpieczonego powyższych kryteriów, warunkujących nabycie prawa do świadczenia przedemerytalnego. Z kolei po dniu ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy ubezpieczony zobowiązany jest w ciągu 30 dni zarejestrować się we właściwym powiatowym urzędzie pracy. Rozpoczyna się więc czas, w którym powinien legitymować się statusem osoby bezrobotnej (pobierać zasiłek).

Przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy zajmował się już w swoim orzecznictwie wyjaśnieniem znaczenia zwrotu „dzień ustania prawa do renty”, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych. Po raz pierwszy w wyroku z dnia 13 września 2013 r., I UK 67/13 (OSNP 2014 nr 11, poz. 162 z glosą I. Sierockiej, OSP 2015 nr 5, poz. 51), przyjęto, że termin 30 dni na zarejestrowanie się w powiatowym urzędzie pracy (art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy) jest nieprzywracalny i rozpoczyna bieg od dnia uprawomocnienia się decyzji odmawiającej przyznania na dalszy okres renty z tytułu niezdolności do pracy. Wskazano, że gdy prawo do renty pozostaje sporne wobec odwołania się

ubezpieczonego od decyzji odmawiającej przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres, to w takiej sytuacji trzeba uznać, że do czasu rozstrzygnięcia sporu czyli do czasu „uprawomocnienia się” decyzji odmawiającej przyznania renty na dalszy okres nie można stwierdzić, że prawo do renty ustało w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych. Ustanie prawa do renty w takim przypadku następowałoby z dniem, w którym decyzja odmowna stała się ostateczna i nie została zaskarżona do sądu ubezpieczeń społecznych albo z dniem, w którym wyrok oddalający odwołanie do tej decyzji stał się prawomocny. Dopiero w tak określonym dniu można uznać, że prawo do renty ustało. Pogląd ten w całości został zaaprobowany przez Sąd Najwyższy w kolejnym wyroku z dnia 23 września 2014 r., II UK 562/13, do którego w motywach orzeczenia odwołał się Sąd pierwszej instancji, a w którym wskazano, że racjonalna wykładnia użytego w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych pojęcia „dzień ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy” skłania do powiązania tej przesłanki z ustalonym w ustawie emerytalnej porządkiem dochodzenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Oznacza to, że w sytuacji, gdy ubezpieczony nie wystąpi o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres, dzień ustania prawa do renty jest tożsamy z upływem okresu na jaki przyznano to świadczenie (art. 102 ust. 1 ustawy emerytalnej). Jeżeli natomiast ubezpieczony uruchomi tryb zmierzający do przyznania świadczenia na dalszy okres, to dzień ustania prawa do renty nie nastąpi - będzie tak w sytuacji wydania pozytywnej decyzji rentowej - albo będzie nim data uprawomocnienia się negatywnej decyzji organu rentowego w przedmiocie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Perspektywę tę uwiarygadniają językowo-funkcjonalne dyrektywy wykładni tekstu prawnego. W judykacie tym Sąd Najwyższy uwypuklił, że pojęcie ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, którym posługuje się ustawa emerytalna, jest trudne do zidentyfikowania. Cecha ta jest szczególnie widoczna, gdy kończy się okres, na który przyznano prawo do renty, a ubezpieczony występuje z nowym wnioskiem o potwierdzenie jego prawa na dalszy okres. W tym wypadku nie jest klarowna relacja zachodząca między art. 100 ust. 1 w związku z art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej a art. 102 ust. 1 tej ustawy. W sytuacji, gdy ubezpieczony jest nadal

niezdolny do pracy, rozsądne jest zapatrywanie, że prawo do świadczenia nie ustaje (warunkiem jego realizacji jest jednak złożenie stosowanego wniosku). Oznacza to, że reguła wyrażana w art. 102 ust. 1 ustawy emerytalnej ma zastosowanie wyłącznie do sytuacji, gdy z upływem okresu na jaki przyznano prawo do renty ubezpieczony faktycznie nie jest niezdolny do pracy (ustanie uprawnienia *in abstracto*) albo nie wystąpił o świadczenie na dalszy okres (ustanie prawa *in concreto*). Tak przedstawiona charakterystyka „ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy” upewnia w przekonaniu, że pojęcie to jest niekompatybilne z potrzebami wyznaczanymi przez ustawę o świadczeniach przedemerytalnych. Pogląd ten jest normatywnie autoryzowany przez pominięcie w art. 11 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych przepisów art. 59 ust. 1 pkt 2, art. 100 ust. 1, art. 102 ust. 1 i art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej. Podkreślono, że ubezpieczony jako adresat normy prawnej zawartej w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych nie powinien mieć trudności w ustaleniu, kiedy nastąpił dzień „ustania prawa do renty”.

Również w wyroku z dnia 18 lutego 2015 r., III UK 111/14 (LEX nr 1806469), Sąd Najwyższy podzielił pogląd wyrażony w uzasadnieniach wyroków z dnia 13 września 2013 r., I UK 67/13, oraz z dnia 23 września 2014 r., II UK 562/13, akceptowany też przez doktrynę (por. A. Kopeć, W. Maciejko, M. Wojewódka: Świadczenia emerytalne - Komentarz, Warszawa 2008, s. 111), zgodnie z którym racjonalna wykładnia użytego w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych pojęcia „dzień ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy”, skłania do powiązania tej przesłanki z ustalonym w ustawie emerytalnej porządkiem dochodzenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Tym samym w sytuacji, gdy ubezpieczony nie wystąpi o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres, dzień ustania prawa do renty jest tożsamy z upływem okresu, na jaki przyznano to świadczenie. Jeżeli natomiast uruchomiony zostanie tryb zmierzający do przyznania świadczenia na dalszy okres, to dzień ustania prawa do renty nie nastąpi - będzie tak w sytuacji wydania pozytywnej decyzji rentowej - albo będzie nim data uprawomocnienia się negatywnej decyzji organu rentowego w przedmiocie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Do czasu rozstrzygnięcia sporu, czyli do czasu „uprawomocnienia się” decyzji

odmawiającej przyznania renty na dalszy okres, nie można stwierdzić, że prawo do renty ustało w rozumieniu komentowanego przepisu (zob. także wyroki: Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 20 lutego 2019 r., III AUa (...), LEX nr 2669467; Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 6 września 2017 r., III AUa (...), LEX nr 2356614; Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 21 czerwca 2017 r., III AUa (...), LEX nr 2365553).

Sumując powyższe uznać należy, że w realiach rozpoznawanej sprawy błędnie przyjął Sąd drugiej instancji, iż wnioskodawczyni uchybiła 30-dniowemu terminowi, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych. Nie można bowiem stracić z pola widzenia, że decyzja z dnia 5 listopada 2013 r., którą organ rentowy odmówił jej dalszego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy została zmieniona wyrokiem Sądu Okręgowego w G. , który stał się prawomocny z dniem 25 listopada 2015 r. w związku z oddaleniem apelacji wywiedzionej przez organ rentowy. Wyrok Sądu Apelacyjnego, zgodnie z art. 104 § 1 k.p.a., obligował więc organ rentowy do wydania decyzji wykonującej prawomocny wyrok Sądu Okręgowego, którym przyznano wnioskodawczyni prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy na zamknięty okres, upływający przed prawomocnym zakończeniem postępowania odwoławczego. Stąd nieuprawnione byłoby twierdzenie Sądu drugiej instancji, że pojęcie „dzień ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy” jest w każdym wypadku tożsame z datą zakończenia prawomocnie postępowania sądowego zainicjowanego odwołaniem ubezpieczonego od decyzji organu rentowego odmawiającej mu dalszego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Nie budzi wątpliwości, że w przypadku oddalenia odwołania od decyzji odmawiającej przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy dzień ustania prawa do renty jest tożsamy z datą uprawomocnienia się decyzji odmawiającej przyznania renty na dalszy okres. Inaczej jednak rzecz się ma, gdy prawomocny wyrok organu odwoławczego obliguje organ rentowy do wydania nowej, pozytywnej dla ubezpieczonego decyzji. Oceny tej nie zmienia to, że prawo do świadczenia zostaje przyznane na okres, który upłynął przed dniem prawomocnego zakończenia postępowania przed sądem ubezpieczeń społecznych. Dopiero wydanie przez organ rentowy decyzji wykonującej prawomocny wyrok kończy bowiem ostatecznie postępowanie

zainicjowane wnioskiem ubezpieczonego o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Rację ma wnioskodawczyni wskazując, że stosowanie do art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego. A zatem organ rentowy zobowiązany jest wydać decyzję przyznającą świadczenie emerytalne bądź rentowe nie w terminie 30 dni od daty wydania wyroku przez organ odwoławczy, ale od „dnia wpływu prawomocnego orzeczenia do organu rentowego”. Skoro organ rentowy zobowiązany jest wydać decyzję wykonującą wyrok organu odwoławczego, to należy przyjąć, że dopiero z dniem wydania takiej decyzji, również przyznającej prawo do renty na zamknięty już okres, powinien być liczony 30-dniowy termin, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych. W przeciwnym wypadku doszłoby do nierównego traktowania ubezpieczonego oraz organu rentowego odnośnie do sposobu liczenia terminów w sytuacji, gdy prawo do świadczenia zostało przyznane w oparciu o prawomocne orzeczenie organu odwoławczego. Tym samym w rozpoznawanej sprawie dopiero wydanie przez organ rentowy decyzji z dnia 26 stycznia 2016 r. stanowiło ostatnią czynność w postępowaniu zainicjowanym przez wnioskodawczynię na skutek wydania w dniu 5 listopada 2013 r. decyzji odmawiającej jej dalszego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, a tym samym za „dzień ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy” należy przyjąć datę otrzymania przez wnioskodawczynię przedmiotowej decyzji organu rentowego. Jak bowiem podniósł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 23 września 2014 r., II UK 562/13, racjonalna wykładnia użytego w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych pojęcia „dzień ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy” skłania do powiązania tej przesłanki z ustalonym w ustawie emerytalnej porządkiem dochodzenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Godzi się także zauważyć, że wskutek decyzji wykonującej wyrok wnioskodawczyni spełniła przesłankę „pobierania nieprzerwanie przez okres 5 lat renty z tytułu niezdolności do pracy” wymaganej w art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy do nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego.

Mając powyższe okoliczności na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.